

Gemeenteraad van Nijkerk
Postbus 1000
3860 BA NIJKERK

Uw brief van		Ons kenmerk	1231194
Uw kenmerk		Bijlage	1
Datum	1 maart 2022	Behandeld door	L. van Vliet / S. Pastoor / V. Simonse
Onderwerp	Deelname IJslandse Preventiemodel	Team	Adviseurs Dagelijks Leven

Geachte heer, mevrouw,

Mede naar aanleiding van signalen uit de gemeenschap heeft de gemeente Nijkerk in 2015 besloten dat er extra aandacht moest komen voor het ontmoedigen van drugsgebruik in Nijkerk. Voor de jaren 2016-2020 stelde de gemeente het plan van aanpak 'Samen sterk tegen drugs in Nijkerk!' vast. Dit plan hebben we samen met inwoners, professionals en (ex-) verslaafden opgesteld en is recentelijk geëvalueerd. Hierover hebben we u geïnformeerd met een raadsinformatiebrief (dd. 18 januari 2022).

Wat onze inwoners bedachten, sluit aan bij de gedachte van het IJslandse Preventiemodel (hierna: OKO-model¹), namelijk: investeren in omgevingsfactoren. In de afgelopen jaren heeft de gemeente inwoners en jongeren regelmatig voorlichting gegeven. Maar het betrekken van de totale leefomgeving is nog niet goed van de grond gekomen. Daarom wezen onze jeugd- en jongerenwerkers ons in 2017 op dit model. Zij gaven aan dat het investeren in onder andere vrijetijdsactiviteiten zinvol is. Sindsdien hebben wij de invoering van het OKO-model in Nederland gevolgd. Er is toen een eerste pilot is gestart met een aantal Nederlandse gemeenten. De bevindingen leest u in de eindevaluatie (**bijlage 1**). De pilot is succesvol gebleken. Vanuit deze positieve resultaten start het Trimbos-instituut in 2022 en 2023 een vervolgtraject met nieuwe deelnemende gemeenten.

¹ Het IJslandse Preventiemodel heeft in december 2021 de nieuwe naam 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) gekregen.

Het college heeft besloten dat gemeente Nijkerk een van de nieuwe deelnemende gemeenten is binnen het vervolgtraject van het Trimbos-instituut. Formeel start het OKO-traject in 2023. 2022 wordt door de gemeente gebruikt als voorbereidingsjaar, zodat we alle lokale samenwerkingspartners goed kunnen betrekken. Dit traject valt binnen de transformatieagenda, sluit aan bij het leefstijlakkkoord (speerpunt 3) en past binnen het beleidskader. In deze brief willen wij u het OKO-model uitleggen, de beoogde resultaten met u delen en u meenemen in de vervolgstappen de komende jaren.

Wat is het IJslandse preventiemodel (OKO-model)?

De gemeente Nijkerk heeft de wens om meer datagestuurd (en zo effectiever) te werken. Voor het opstellen van drugs- en alcoholbeleid voor jongeren maken we gebruik van de data en analyses van de VGGM (GGD). De VGGM verzamelt de data met een uitvraag onder scholieren. Deze uitvraag is slechts één keer in de vier jaar. Vervolgens duurt het nog een jaar voordat de GGD de resultaten met de gemeenten deelt. Om na te gaan hoe het gaat met de jeugd maakt dit nieuwe OKO-model gebruik van een tweejaarlijkse monitor. Op school worden leerlingen tussen de 14 en 16 jaar elke twee jaar bevraagd met een uitgebreide vragenlijst. Hierin komen de belangrijkste risico- en beschermende factoren aan bod. De GGD koppelt de resultaten van deze monitor binnen twee tot drie maanden aan diverse stakeholders terug. Dit doet zij in rapporten op landelijk, gemeentelijk en schoolniveau.

Op basis van deze rapporten praten onderzoekers, beleidsmakers en mensen uit de praktijk met elkaar om prioriteiten te bepalen. Samen bedenken zij op welke risico- en beschermende factoren ingezet moet worden. Verder welk beleid en welke activiteiten daarvoor geschikt zijn. En welke stakeholders een rol kunnen spelen. Uit de praktijk worden bijvoorbeeld ouders, scholen en organisators van jeugdactiviteiten betrokken. Het betrekken van de 'community' is dus een cruciaal onderdeel van deze werkwijze. De GGD voert de monitor om het jaar uit. Daardoor krijgen de stakeholders snel feedback en kunnen ze de preventieactiviteiten bijstellen waar nodig. Dit sluit volledig aan bij de wens van het college om meer datagestuurd (en zo effectiever) te werken.

Het OKO-model is een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het OKO-model is gericht op beïnvloeding van de belangrijkste omgevingsfactoren. Factoren die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en vergroten (risicofactoren). De (community-) filosofie van de OKO-aanpak houdt in dat alle partijen die betrokken zijn bij het opvoeden en opgroeien van de jeugd kunnen, en idealiter zouden moeten, meedoen. Dat zijn in ieder geval de eigen gemeentelijke diensten en voorzieningen in het sociaal domein: zorg, welzijn, onderwijs en gezondheidszorg. Maar ook ouders, aanbieders van vrijetijdsvoorzieningen (sport en cultuur) en natuurlijk jongeren zelf spelen een rol.

Dit zijn de uitgangspunten van het OKO-model:

- Evidence based: onderzoek stuurt de praktijk aan.
- Community based: organisaties en personen in de omgeving van jongeren worden zoveel mogelijk betrokken.
- In dialoog: continue dialoog tussen onderzoek, beleid en praktijk.
- Duurzaam: lange termijn commitment en investering is nodig.

Beoogde effecten en doelstellingen

Uit cijfers van de GGD blijkt dat het middelengebruik (alcohol, tabak en drugs) hoog is in de gemeente Nijkerk. Uit verhalen van politie, ouders en stakeholders blijkt dat het een blijvend aandachtspunt is. Het zorgt onder andere voor overlast in de openbare ruimte. Ook de drugshandel en de hieraan gelieerde criminaliteit is een probleem. Bij jongeren zorgt middelengebruik bovendien voor het niet optimaal benutten van talenten en schaadt het de ontwikkeling. Dit kan verschillende gevolgen hebben, zoals een slechtere gezondheid en een slechtere positie op de arbeidsmarkt. Hier kan de gemeente Nijkerk wat aan doen door deel te nemen aan het OKO-model.

De vragenlijst is breder gericht dan enkel op alcohol- en drugsgebruik. De vragenlijst gaat ook over welzijn en het ervaren van geluk. Hierdoor krijgen beleidsmakers vaker en meer input om het beleid aan te scherpen, zoals voor het jeugdprogramma, PIT-Programma, JOGG (jongeren op gezond gewicht) en alcohol- en drugsbeleid.

Het traject duurt vier jaar en start officieel in januari 2023. Het OKO-model kent vier fasen:

1. de opstartfase (officiële start met lokale stakeholders);
2. de monitoringsfase (GGD neemt de vragenlijst af);
3. de dialoofase (de GGD bespreekt de resultaten en data met alle stakeholders en zij vertalen aandachtspunten/prioriteiten in beleidsplannen);
4. de implementatiefase (de gemeente en de stakeholders voeren het beleid en de daarbij horende interventies/activiteiten in).

In 2022 zetten wij alle noodzakelijke voorbereidende stappen. Dit doen we onder andere door de lokale partijen uitgebreid te informeren over dit traject en te praten over hun betrokkenheid. Ook informeert het projectteam binnen de gemeente collega's over hun rol en beoogde participatie. Verder informeren we na de verkiezingen de nieuwe gemeenteraadsleden en bestuurders over dit traject.

Het doel van het traject is het terugdringen van (overmatig) middelengebruik en het vergroten van de kansen voor jongeren om hun talenten te ontwikkelen. Het traject kan bijdragen aan verschillende doelstellingen.

- **Doelstelling 1:** een verbeterde, integrale samenwerking tussen onderwijs, gemeente en maatschappelijke partners.
Toelichting doelstelling: het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut begeleiden het traject. Verder zijn de GGD, Jeugd- en Jongerenwerk en de scholen belangrijke partners. Afgelopen tijd zijn met deze partijen verkennende gesprekken gevoerd om de betrokkenheid te inventariseren. Vanuit de gemeenteraad en het college is een integrale preventieaanpak gericht op jongeren een al langer bestaande wens. In 2022 starten met de voorbereiding op het OKO-model dwingt om integraal samen te werken. Dit kan als vliegwiel dienen voor de uitvoering van deze plannen. Door verschillende partijen te betrekken bij uitwerking in onze gemeente zorgen we voor een preventieaanpak die de gehele leefomgeving van de jongere betreft.
- **Doelstelling 2:** datagestuurd (en zo effectiever) werker.
Toelichting doelstelling: doordat het OKO-model om het jaar een vragenlijst laat invullen door

scholieren krijgt de gemeente veel vaker data en analyses waarop we het beleid en preventieaanbod kunnen aanpassen. Datagestuurde werken wordt in onze maatschappij steeds belangrijker. Middelen zijn schaars, budgetten staan onder druk en we moeten zwaardere (en duurdere) jeugdhulp alleen inzetten als laatste redmiddel. Dit vraagt dat het preventieve, voorliggende aanbod en het jeugdpreventiebeleid up-to-date is en aansluit bij de leefwereld van onze jongeren. Door vaker data en analyses te ontvangen, wordt dit mogelijk.

Welke integrale afwegingen horen bij dit voorstel?

De deelname aan het OKO-model is een vervolg op het recent geëvalueerde plan van aanpak 'Samen sterk tegen drugs in Nijkerk!' 2016-2020. Daarover hebben we u recentelijk geïnformeerd in een raadsinformatiebrief (dd. 18 januari 2022). Uit deze evaluatie en de rapportage van de GGD weten we dat de leefomgeving een cruciale rol speelt bij het ontmoedigen van alcohol- en drugsgebruik. In de afgelopen jaren hebben we veel inwoners en jongeren voorlichting gegeven. Maar het betrekken van de totale leefomgeving vraagt een andere inzet. Voor de Kerngroep StopDrugs Nijkerk (nieuwe naam Expertteam Verslaving) is het belangrijk dat ze ondersteuning krijgen bij het betrekken van de samenleving, leren over datagestuurde werken en gebruikmaken van evidence-based programma's. Deelname aan het OKO-model en de begeleiding van het Trimbos-instituut maakt dit mogelijk.

Daarnaast moet de deelname worden gezien in breder verband. Binnen onze jeugdhulpregio FoodValley is Nijkerk niet de enige gemeente die meedoet aan het OKO-model. De gemeente Ede doet mee, de gemeentes Scherpenzeel, Barneveld en het project FrisValley overwegen deelname. Het onderwerp leeft breder in de FoodValley.

Financiën

Voor de uitvoering van het drugsbeleid hebben wij 70.000 euro per jaar beschikbaar (structureel geraamd in de begroting). We hebben een deel van dit budget geraamd voor de begeleiding van het Trimbos-instituut en voor het afnemen van het onderzoek (vragenlijsten). We zien budgettair geen probleem voor de nu al bekende kosten van 15.000 euro voor begeleiding en 25.000 euro voor activiteiten.

Hoe nu verder?

De gemeente Nijkerk tekent de overeenkomst met het Trimbos-instituut in het najaar van 2022. In januari 2022 hebben de introductietrainingen plaatsgevonden voor het projectteam. De rest van het jaar gebruiken we om alle intern en extern betrokkenen te informeren en verdere voorbereidende stappen te zetten. In 2023 organiseren we een officiële startbijeenkomst met alle lokale betrokken partners en collega's van de gemeente. In de loop van 2023 neemt de VGGM (GGD) de vragenlijst af onder de scholieren. Daarna doorlopen we de andere fasen van dit traject.

Meer informatie

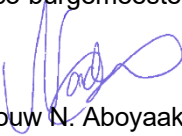
Voor vragen over deze brief kunt u contact opnemen met Laura van Vliet (inhoudelijk adviseur) of Sylvia Pastoor (projectleider) van het team Adviseurs Dagelijks Leven, telefoon 14 033 of e-mail gemeente@nijkerk.eu.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris,

de loco-burgemeester,

de heer D.J. van Huizen

mevrouw N. Aboyaakoub-Akkouh